

НАРЕДБА № 72 ОТ 26 СЕПТЕМВРИ 2012 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА "ЗДРАВЕН АСИСТЕНТ"

В сила от 09.10.2012 г.

Издадена от Министерството на образованието, младежта и науката

Обн. ДВ. бр.77 от 9 Октомври 2012г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професия 723010 "Здравен асистент" от област на образование "Здравеопазване" и професионално направление 723 "Здравни грижи" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по [чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение](#).

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията 723010 "Здравен асистент" съгласно [приложението](#) към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация за специалността 7230101 "Здравни грижи".

Чл. 3. Въз основа на ДОИ по [чл. 1](#) и рамковата програма по [чл. 10, ал. 3, т. 6 от Закона за професионалното образование и обучение](#) се разработват учебни планове и учебни програми за обучението по специалността по [чл. 2](#).

Раздел II. Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по [чл. 1](#) се определят професионалните компетенции в края на обучението по професията, които гарантират на обучаемия възможност за упражняване на професията 723010 "Здравен асистент".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Здравен асистент" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДООИ по [чл. 1](#) се определят и входящото минимално образователно равнище, описанието на професията, целите на обучението, резултатите от ученето, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми по професията, действащи към влизане в сила на тази наредба, се прилагат до разработване и утвърждаване на учебните планове и учебните програми по [чл. 3](#).

§ 2. Тази наредба се издава на основание [чл. 17, т. 3](#) във връзка с [чл. 16, т. 7](#) от [Закона за народната просвета](#).

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към [чл. 2](#)

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Здравен асистент"

Професионално направление:		
723	Здравни грижи	
Наименование на професията:		
723010	Здравен асистент	
Специалност:		Степен на професионална квалификация
7230101	Здравни грижи	Трета

1. Входни характеристики

1.1. Изисквания за входящо минимално образователно равнище за лица, навършили 16 години

За придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Здравен асистент" от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по [чл. 6, ал. 1](#) от [Закона за професионалното образование и обучение](#) (утвърден от министъра на образованието, младежта и науката със Заповед №

РД-09-413 от 12.05.2003 г., изм. и доп. със Заповед № РД-09-04 от 8.01.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.01.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.04.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.02.2005 г., Заповед № РД-09-1690 от 29.09.2006 г., Заповед № РД-09-828 от 29.06.2007 г., Заповед № РД-09-1891 от 30.11.2007 г., Заповед № РД-09-298 от 19.02.2009 г., Заповед № РД-09-1803 от 29.10.2009 г., Заповед № РД-09-621 от 18.05.2010 г., Заповед № РД-09-1728 от 1.12.2010 г., Заповед № РД-09-748 от 13.06.2011 г., Заповед № РД-09-1805 от 9.12.2011 г. и Заповед № РД-09-638 от 23.05.2012 г.) входящото минимално образователно равнище за лица, навършили 16 години, е завършено средно образование или придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити.

1.2. Изисквания за входящо квалификационно равнище или професионален опит

За обучение по професията "Здравен асистент" с придобиване на трета степен на професионална квалификация не се изисква обучаваният да притежава по-ниска степен на професионална квалификация или професионален опит по други сродни професии.

Когато за обучение по професията "Здравен асистент" с придобиване на трета степен на професионална квалификация кандидатстват лица, завършили обучение по професиите "Гувернантка", "Сътрудник социални дейности", "Помощник-възпитател", "Социален асистент" или "Болногледач", обучението им се зачита и се организира надграждащо обучение. Съдържанието на обучението се определя след сравнение на компетенциите и резултатите от ученето, описани в държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии.

За лица с професионален опит 6 и повече месеци (заемали длъжност "Санитар") се организира обучение по професията "Здравен асистент", което включва усвояване на компетенциите, описани в т. 4 на ДОИ.

2. Описание на професията

2.1. Трудови дейности, отговорности, личностни качества, особености на условията на труд, оборудване и инструменти, изисквания за упражняване на професията, определени в законови и подзаконови актове (здравословно състояние, правоспособност и др.)

Дейностите, осъществявани от здравния асистент, целят подобряване качеството на живот на пациента чрез оказване на медико-социална и психологическа подкрепа за здравословен начин на живот, за ресоциализация и адаптация след операция или при хронични заболявания.

Здравният асистент може да работи в сферата на здравните грижи - в структурите на лечебните заведения за активно лечение, в лечебни заведения за долекуване (медицински и рехабилитационни заведения, заведения за медико-социални грижи с настаняване), в общността (хосписи за терминално болни, в домашни условия, в социални заведения за стари хора и домове за хора с увреждания). Неговата работа е свързана с подпомагането на дейностите на специалистите по здравни грижи при провеждането на профилактични мероприятия, в лечебния процес и възстановителния период. Здравният асистент предоставя базови здравни грижи и/или подпомага дейността на специалистите по здравни грижи в лечебни заведения за долекуване (медицински и рехабилитационни заведения, заведения за медико-социални грижи с настаняване), в общността (хосписи за терминално болни, в домашни условия, в социални заведения за стари хора и домове за хора с увреждания).

Професионалните дейности, които здравният асистент извършва, нормативно са регламентирани в [Наредба № 1 на Министерството на здравеопазването от 2011 г.](#) (ДВ, бр. 15 от 2011 г.) за професионалните дейности, които медицинските

сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно.

В своята работа здравният асистент спазва правилата за добра практика и следва назначенията на медицинския специалист за удовлетворяването на универсалните (базовите) потребности, които са общи за всички и необходими за поддържане живота и здравето на хората. Грижата за пациента трябва да бъде насочена преди всичко към осигуряване на добро физическо и социално-психологическо състояние.

Под ръководството на лекар, медицинска сестра, акушерка и/или фелдшер здравният асистент извършва дейности, които подпомагат пациента при удовлетворяване на основните му жизнени потребности - хранене, хигиена, движение, дишане, отделяне, сън, почивка, обучение, забавление и психосоциален комфорт.

При извършване на дейности, подпомагащи храненето и приемането на течности, в зависимост от състоянието и заболяването на пациента здравният асистент:

- подготвя храната в подходяща консистенция (разрежда, раздробява, пасира и др.);

- поставя пациента в подходяща поза;

- подготвя течности според предписанията.

Здравният асистент подпомага пациента при приема на медикаменти през устата, като следи за:

- дозировката и навременния им прием (по предписанието на лекаря);

- правилното им съхранение;

- проявата на нежелани реакции.

Здравният асистент оказва помощ на пациента при обличане и събличане, при поддържане на тялото чисто - извършва комплекс от мероприятия за поддържане на личната хигиена и комфорт на пациента.

При дейности, свързани с подпомагане движението на пациента, здравният асистент го поддържа, придържа и поставя в подходящо положение, подпомага самостоятелното му придвижване или с помощни средства, обучава го в техники за движение, наблюдава пациент с гипсова и друга обездвижваща превръзка за произтичащи усложнения.

Дейностите, които здравният асистент извършва за подпомагане дишането на пациента, са: наблюдение и информирание на медицинския специалист за състояния на кислороден дефицит (задух, кашлица, кръвохрачене, болка в гръдната област). В зависимост от симптомите и указанията на медицинския специалист здравният асистент променя положението на пациента (повдигане горната част на тялото), поставя кислородна маска с цел подпомагане на дишането. Извършва профилактика на застойните дихателни инфекции чрез дихателна гимнастика и инхалация.

Здравният асистент наблюдава състоянието на отделителните функции на организма - възможностите на пациента самостоятелно да се справя и регулира отделянето, вида, количеството и честотата на екскрециите и секрециите.

Част от отговорностите на здравния асистент е свързана с осигуряване на оптимални условия за сън и почивка при спазване на биологичния режим (извършване на тоалет преди сън, подходящо положение на тялото за сън, поддържане на спалното бельо изпънато, осигуряване на свеж въздух, комфортна температура и спокойна среда).

Здравният асистент осигурява на пациента развлечения според състоянието и желанието му (четене на книги, разходки, дневни занимания, игри, подпомагане на комуникацията чрез интернет връзка и др.).

В случай на необходимост здравният асистент съдейства на специалиста по здравни грижи при измерване на телесната температура, овладяване на хипо- или хипертермия, провеждане на общоукрепващи и закалителни процедури за пациента.

При рискови ситуации здравният асистент предприема действия, с които да стабилизира и облекчи състоянието на пациента, без да прилага специални мерки, които могат да се извършват само от медицински специалисти.

Той извършва действия, съобразени с правилата и нормите за хигиена, дезинфекция и стерилизация на болничната среда и в бита, отчитайки измененията и влиянието на околната среда върху човека.

Професионалните дейности, които здравният асистент може да извършва в стерилизационните отделения, са:

- подготовка на хирургичен и друг материал за стерилизация при спазване на утвърдените правила за работа, за химичен и микробиологичен контрол на стерилизационния процес;

- транспортиране и подреждане за съхранение на стерилизираните материали в определените за това места.

При изпълнението на ежедневните си професионални задължения здравният асистент е отговорен за:

- сигурността и качеството на извършените дейности, спазването и точното изпълнение на назначенията на лекаря, медицинската сестра, акушерката и/или фелдшера;

- спазването на правилата за добра практика по обгрижването на пациента;

- спазването на правилника за вътрешния трудов ред на лечебното заведение, в което работи;

- дейностите с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия, както и поемането на организационни отговорности за работата на други лица;

- щетите, причинени от бездействие или незаконосъобразни действия;

- опазването на поверения му инвентар и апаратура;

- оптималното и ефективно използване на материалите и консумативите;

- спазването на утвърдените правила за здравословни и безопасни условия на труд и правилата за противопожарна безопасност;

- опазването на служебна и поверителна информация от личен характер, която би могла да накърни личното достойнство на пациента, на ръководителя или на служител на лечебното заведение, в което работи.

При упражняване на професията от здравния асистент се изисква да проявява емпатия, търпение, емоционална стабилност, лоялност и толерантност към възрастовите, етническите, религиозните и други различия. Необходимо е да има добри обноски и приветлив външен вид. Здравният асистент, който работи с деца, трябва да умее да привлича вниманието им и да спечели тяхното доверие.

При изпълнение на професионалните дейности здравният асистент поддържа контакти с пациента, с неговите близки и с работния екип, като проявява гъвкаво поведение и адаптивност за работа при променящи се условия.

Работното време на здравния асистент се определя от потребностите от персонал в лечебното заведение. Най-често работи на почасов работен график съгласно разпоредбите на трудовото законодателство. При определени ситуации, изискващи спешни и неотложни действия, се налага работа с удължен работен ден, а също и в празнични и почивни дни.

Особеностите на работната среда предполагат наличието на известни рискови фактори:

- физически рискове при повдигане, сваляне и пренасяне на пациенти, работа в изправено положение със стоене на едно място, повтарящи се еднотипни движения, носене на тежести (чували с бельо, контейнери за стерилизация, инструментариум и др.);

- сензорни рискове: миризми от използваните дезинфекционни и хигиенни препарати;

- биологични рискове: инфекции, микози, алергии и др., възникващи при пренасяне на материали за изследвания, при обработка на болнично бельо и отпадъци;

- психологически рискове - възможна агресия от страна на пациентите, стрес от потенциален риск от инцидент или злополука.

Здравният асистент осъществява трудовата си дейност на стационарно работно място, оборудвано с подходящи медицински помощни материали, пособия и консумативи - медицински шкафове, превързочни материали, болнични легла, антидекубитални дюшеци, медицински легенчета, инвалиден стол, тоалетен стол, подлога, термометър, апарат за кръвно налягане, памперси, постелъчно бельо и др., в съответствие със спецификата на лечебното заведение, в което работи.

При изпълнението на задачи, изискващи придвижване (на пациента, на материали до и от централна стерилизация или биологичен материал за изследвания), здравният асистент използва специалните транспортни средства - медицинска носилка, инвалиден стол, транспортни колички за пренос на стерилни контейнери.

В работата си здравният асистент спазва указания, свързани със здравните грижи - работна документация (нормативни документи, план-график, рапортни тетрадки, регистрационни листове, фишове за заявки за материали, индивидуален работен план, седмичен график на извършваните дейности, стандарти по здравни грижи), помощни средства, компютърна техника, лични предпазни средства.

2.2. Възможности за продължаване на професионалното обучение

Придобилите трета степен на професионална квалификация по професията "Здравен асистент" могат да актуализират или да разширят професионалната си квалификация в зависимост от изискванията на степента по рамкова програма Е.

2.3. Възможности за професионална реализация съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД 2011), утвърдена със Заповед № РД-01-931 на министъра на труда и социалната политика от 27.12.2010 г., изм. и доп. със заповеди № РД-01-204 от 28.02.2011 г., РД-01-426 от 30.05.2011 г., РД-01-529 от 30.06.2011 г., РД-01-533 от 30.06.2011 г., РД-01-952 от 29.12.2011 г. и № РД-01-586 от 6.07.2012 г.

Придобилите трета степен на професионална квалификация по професията "Здравен асистент" могат да постъпят на работа на длъжностите (професиите) от НКПД 2011: 5329-1009 "Здравен асистент", 5329-3001 "Асистент на лекар по дентална медицина", 5321-1001 "Болногледач", както и други длъжности, допълнени при актуализиране на НКПД.

Придобилите квалификация по професията "Здравен асистент" могат да работят, като предоставят базови здравни грижи както в структурите на лечебните заведения, така и в общността. Здравните асистенти имат възможности за реализация както в България, така и в страните от Европейския съюз.

3. Цели на обучението

3.1. Цели на обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и прилага правилата за безопасна работа на работното място;

- познава и ползва личните предпазни средства, не замърсява околната среда, поддържа лична хигиена и хигиена на работното място;
- знае, преценява и избягва възможните професионални и здравни рискове на работната среда; познава превантивните мерки за пожарна и аварийна безопасност;
- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно [Кодекса на труда](#);
- участва при разпределяне на задачите, съдейства и търси помощ от членовете на екипа, отнася се с чувство на отговорност при изпълнение на задълженията си;
- осъществява ефективна комуникация при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да представя случаи от практиката си, да води необходимата отчетна документация;
- познава общественно-икономическата структура на страната, държавните институции, органите на държавната и общинската власт, на обществените организации, на организациите на работещите в сферата на здравеопазването;
- разбира същността и принципите на пазарната икономика, икономическите процеси и явления;
- притежава базови познания за работа с компютър - умее да ползва електронна поща и програмни продукти за създаване на документи, намира информация в интернет, умее да въвежда данни в специализираните медицински програмни продукти;
- умее да работи с подходящото за конкретния случай оборудване, офис техника и медицинска апаратура;
- знае основни медицински понятия и осъществява професионална комуникация на чужд език.

3.2. Цели на обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление "Здравни грижи"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава здравноосигурителната, социалната и пенсионната система, правата и задълженията на осигурените лица;
- познава и ползва документацията, приложима в здравния и социалния сектор;
- познава и прилага стандартите и критериите за оказване на здравни грижи;
- познава и спазва принципите на професионалната етика;
- има базови познания по медицинска статистика и здравна икономика;
- притежава базисни познания по организационно-управленската структура, основните управленски функции, информационното осигуряване на процесите в здравеопазването;
- разбира своята роля, правата и задълженията си в дейността на институциите в здравеопазването и в общността.

3.3. Цели на обучението по специфичната за професията "Здравен асистент" задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и прилага стандартите и критериите за обслужване на пациенти;
- познава физиологията и патофизиологията на здравия и болния човек (по системи): двигателен апарат, сърдечно-съдова, дихателна, храносмилателна, отделителна и полова, нервна система и сетивни органи;

- извършва самостоятелно или под контрола на специалист специфични действия при хирургични, ортопедични, вътрешни, инфекциозни, онкологични и спешни състояния;
- познава и прилага правилата за изпълнение на общите и специалните грижи за тежко болни пациенти;
- познава и прилага правилата за изпълнение на общите и специалните грижи за здраво и за болно дете;
- познава и прилага правилата за безопасност при настаняване, обгрижване и раздвижване на пациентите;
- познава различните превързочни материали, мек и твърд медицински инструментариум, дезинфекционни препарати и др.;
- познава правилата за управление на складовите запаси;
- познава и прилага хигиенните правила и норми в асептиката, антисептиката, дезинфекцията, стерилизацията, дезинсекцията и общата хигиена;
- предприема по компетентност действия в ситуации, застрашаващи здравето и живота на пациента;
- осъществява комуникация с пациентите, обяснява процедурите по предоставяне на базовите здравни грижи;
- организира подготовката на различните апарати, инсталации и инструменти, необходими за извършване на процедурите;
- умее да разпознава отклоненията от нормалния работен режим на медицинската апаратура;
- проявява способност за овладяване на различни критични ситуации и психологическа устойчивост в условия на стрес;
- оказва подкрепа на пациентите за социална интеграция;
- познава и прилага стандартите и приципите на медицинската психология, етичните кодекси в медицината и деонтологията;
- умее да събира и обработва информация, да попълва предоставените му формуляри, да подготвя справки, да съставя протоколи и отчети.

4. Резултати от ученето

Компетенции	Резултати от ученето
	Обучаваният трябва да:
Общи за професията "Здравен асистент"	
1. Спазва правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазва околната среда при изпълнение на задълженията си	1.1. Описва използваните в медицинската практика вредни вещества, въздействието им върху здравето на човека и мерките за предпазване 1.2. Посочва последователността на действие при различни ситуации, изискващи оказване на първа долекарска помощ в рамките на компетенциите си 1.3. Оказва първа долекарска помощ в битови кризисни ситуации (злополука, отравяне с хигиенни или дезинфекционни средства, наранявания в дома на пациента и др.) в рамките на компетенциите си 1.4. Разпознава опасните ситуации, които могат

	да възникнат по време на работа, и знае съответните действия за тяхното предотвратяване 1.5. Ползва лични предпазни средства 1.6. Посочва последователността на действията при пожар или авария 1.7. Прилага изискванията на лечебното заведение за безопасен труд на работното място
2. Прилага нормативната уредба (Закон за здравето, Закон за лечебните заведения, Наредба №1 на МЗ от 2011 г.) при предоставянето на базови здравни грижи	2.1. Знае видовете социални и здравни услуги и институциите, в които се предоставят 2.2. Описва спецификата на базовите здравни грижи, предоставяни в лечебните заведения и общността 2.3. Съблюдава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда и спазва договорните отношения между работодател и служител 2.4. Обяснява на достъпен за пациента език задълженията си и спазва границите на взаимодействие между здравен асистент и пациент
3. Прилага нормите на етичните кодекси и деонтологията	3.1. Спазва нормите на етичните кодекси (на лекарите и на специалистите по здравни грижи), полага усилия за осигуряване на благоприятна психологическа среда за провеждането на лечебно-оздравителния процес 3.2. Стриктно спазва инструкции, указания и изисквания, проявява търпение, коректност и такт при изпълнение на професионалните си задължения
4. Ефективно комуникира с пациента	4.1. Прилага различни методи и техники в общуването с пациента и с неговите близки 4.2. Прилага различни техники на общуване в зависимост от заболяването на пациента 4.3. Отчита индивидуалните характеристики на пациента при общуването си с него 4.4. Оказва емоционална подкрепа на пациента 4.5. Съблюдава принципите на конфиденциалност и доверителност 4.6. Спазва етичните норми при работата с пациенти 4.7. Поддържа отношения с пациентите и с техните близки на основата на уважение, зачитане на личното достойнство, правото на

	информираност и неприкосновеност на личния живот
5. Осъществява ефективна комуникация в работния екип	5.1. Прилага правилата за предаване на информация между членовете на работния екип 5.2. Умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да предоставя информация за конкретни случаи от практиката си 5.3. Разбира своята роля, правата и задълженията си в дейността на институциите в здравеопазването и в общността 5.4. Спазва професионалните ценности и етичните норми в екипната работа 5.5. Спазва конфиденциалност, проявява дискретност и се отнася с уважение към другите
6. Предоставя здравни грижи при спазване на стандартите за качество	6.1. Осигурява подкрепа за удовлетворяване на основните човешки потребности (модел на Виржиния Хендерсън) 6.2. Разграничава различните патологии и прилага съответните техники за предоставяне на базови здравни грижи 6.3. Наблюдава състоянието на пациента и реагира в съответствие с назначенията на лекаря или специалиста по здравни грижи 6.4. Подпомага пациента да следва предписания от медицинския специалист режим на лечение и диета 6.5. Спазва поверителност относно факти или събития, за които научава в процеса на предоставяне на грижи (освен в случаите на риск за потребителя) 6.6. Оказва емоционална подкрепа на пациента по време на престоя му в лечебно заведение 6.7. Съпровожда пациента при необходимост от лабораторни изследвания 6.8. Подкрепя пациента в ситуация на криза (тежко заболяване, скръб и загуба) 6.9. Прилага правилата и инструкциите по отношение на спазването на хигиената
7. Реагира адекватно в ситуации на стрес	7.1. Отчита стереотипните модели на поведение на пациентите 7.2. Разпознава ситуации, които носят риск за пациента 7.3. Разпознава проявите на професионален стрес и синдрома на "емоционално прегаряне" 7.4. Идентифицира сигнали за назряващ

	конфликт 7.5. Проявява самоконтрол за овладяване на емоциите си 7.6. Прилага различни подходи за превенция на професионалния стрес
8. Проявява готовност за надграждане на професионалната си компетентност и развиване на личностните си качества	8.1. Проявява самокритичност към своите действия и нивото на професионалната си подготовка 8.2. Отчита своите грешки в конкретна работна ситуация 8.3. Демонстрира желание за професионално развитие 8.4. Проявява готовност за допълнително професионално консултиране при затруднения в работата
Специфични за специалност "Здравни грижи"	
Компетентности относно физиологията и патофизиологията на човека	
9. Познава физиологията и патофизиологията на човешката анатомия (по системи)	9.1. Описва структурата и функциите на системите в човешкия организъм - костна, сърдечно-съдова, дихателна, храносмилателна, отделителна, полова, нервна, и на сетивните органи 9.2. Разпознава патологичните промени на системите в човешкия организъм 9.3. Изпълнява по назначение дейности, които създават условия за правилното физиологично функциониране на системите в човешкия организъм 9.4. Осигурява помощния инструментариум и консумативи за поддържане правилното функциониране на системите 9.5. Участва в подпомагащи дейности за активно или поддържащо лечение 9.6. Ежедневно обобщава резултатите от дейността си и информира медицинския специалист за тях
10. Назовава симптомите на най-честите остри хирургични състояния	10.1. Разпознава видовете рани 10.2. Описва състоянието на пациента при хирургични коремни болести, остър хирургичен корем и др. 10.3. Своевременно информира лекаря или специалист по здравни грижи за оплакванията на пациента 10.4. Обслужва пациента според компетенциите си, като строго спазва санитарните и

	хигиенните стандарти за работа с хирургична рана
11. Познава симптомите на ортопедични и травматологични състояния	11.1. Дава определение за ортопедично и травматично болен пациент 11.2. Описва най-честите ортопедични и травматологични състояния (на горен, долен крайник, гръбначен стълб, череп и др.) 11.3. Описва заболявания на шия и гръден кош 11.4. Посочва изискванията за транспортиране на травматично болен пациент 11.5. Стриктно спазва изискванията за полагане на грижи за пациентите след ортопедична или травматично-хирургична интервенция 11.6. Обслужва опериран травматично болен пациент в съответствие с назначенията на лекар или специалист по здравни грижи 11.7. Организира своята дейност така, че да не създава условия за усложняване състоянието на пациента
12. Познава най-честите заболявания на вътрешните органи	12.1. Обяснява характерните особености при заболявания на сърдечно-съдовата, ендокринната, дихателната, стомашно-чревната и нервната система 12.2. Посочва и описва видовете заболявания на вътрешните органи - инфаркт, инсулт, туберкулоза на белия дроб, хронични заболявания на белия дроб, диабет, остри чревни разстройства, остри нервно-психически разстройства и др.
13. Извършва дейности при предоставяне на здравни грижи за специфични заболявания на вътрешните органи	13.1. Изпълнява базовите здравни грижи, спазвайки предписания лечебно-оздравителен режим, съответстващ на водещото заболяване на пациента 13.2. Обслужва пациента, като строго спазва санитарните и хигиенните изисквания за работа с пациенти с повишен здравен риск в зависимост от вида на заболяването 13.3. Изпълнява подкрепящи функции и грижи при диагностика и лечение на пациенти със заболявания на вътрешните органи 13.4. Наблюдава промените в състоянието на пациенти със заболявания на вътрешните органи и своевременно информира медицинския специалист
14. Познава	14.1. Обяснява етапите от нервно-психическото

физиологичното състояние на детето и патологичните промени при различни заболявания	и физиологичното развитие на детето 14.2. Разпознава особеностите в поведението на болното дете според вида на заболяването 14.3. Описва основните симптоми при заболявания на дихателната и храносмилателната система
15. Извършва дейности, отнасящи се до физиологичното състояние на детето и патологичните промени при болест	15.1. Прилага индивидуален подход при предоставянето на базови здравни грижи според възрастта и състоянието на болното дете 15.2. Изпълнява превантивни действия за предпазване и овладяване на патологични, инфекциозни и механични увреждания на дихателната система 15.3. Извършва дейности за предпазване и овладяване на разстройства на храносмилателната система (хигиена на ръцете, на посудата, на хранителните продукти) 15.4. Полага грижи за осигуряване на водния баланс на детето според указанията на медицинския специалист
16. Полага грижи за инфекциозно болни пациенти	16.1. Стриктно спазва противоепидемичния план за обгрижване на инфекциозно болни пациенти 16.2. Задължително използва предпазни средства, редовно извършва хигиенна дезинфекция на ръцете си
17. Полага грижи за пациенти с онкологични заболявания	17.1. Описва симптомите на онкологичните заболявания 17.2. Описва различни мероприятия за борба с болката 17.3. Обслужва пациенти с онкологични заболявания в съответствие с назначенията на лекар или специалист по здравни грижи 17.4. Подпомага лекаря или специалиста по здравни грижи за провеждането на интензивна психологическа работа с пациента и неговите близки при изпълнение на лечебния план 17.5. Запазва медицинската и личната тайна за/на пациента
18. Предприема по компетентност действия в ситуации,	18.1. Реагира адекватно при ситуации, свързани със: - освобождаване на пострадалия от моторно превозно средство;

застрашаващи здравето и живота на пациента	- изпадане в клинична смърт; - състояние на безсъзнание и кома; - различни видове дихателна недостатъчност; - опит за удавяне и обесване; - изгаряне или измръзване; - поражения от мълния и електрически ток; - отравяния 18.2. Прецизно освобождава и полага тялото във физиологична поза 18.3. Компетентно освобождава дихателните пътища 18.4. Извършва действия, които подпомагат възвръщането на жизненоважните функции на човек, изпаднал в тежко състояние вследствие на различни травматични причини-освобождаване на тялото от притискащи дрехи, издърпване на глътнат език, механично спиране на кръвотечение, непряк сърдечен масаж, изкуствено дишане, подаване на кислород, подпомагане при извършване на стомашна промивка 18.5. Прилага по компетентност базови здравни грижи за пациента, като строго спазва санитарните, хигиенните и физиологичните изисквания за работа с травматично болен пациент или пациент с открита хирургична рана
19. Събира, регистрира и обработва данни	19.1. Събира и регистрира данни относно състоянието на пациента по предварително зададени от медицинския специалист параметри 19.2. Обобщава събраните данни и ги предоставя на медицинския специалист в табличен и/или графичен, и/или текстов вид 19.3. Изготвя отчет и го предоставя на медицинския специалист
Компетентности, отнасящи се към общите грижи за пациента	
20. Познава структурата и организацията на лечебната дейност	20.1. Посочва видовете лечебни заведения, тяхната структура и функции 20.2. Спазва правилника за вътрешния ред и други вътрешни правилници, регламентиращи дейността на лечебното заведение 20.3. Спазва утвърдения от работодателя график за дейността 20.4. Провежда инструктаж на потребителя и неговите близки за необходимостта от стриктното

	спазване на правилата и нормите на хигиена, на движение, на цялостния лечебно-охранителен режим и т.н. 20.5. Познава и прилага санитарно-хигиенните изисквания към лечебните заведения, болничната стая и домашно-битовите условия при оказване на грижи за пациента 20.6. Прилага правилата за прием, лечение, превеждане и изписване на пациента - възрастен или дете 20.7. Прилага различните видове санитарна обработка на пациента според заболяването 20.8. Прилага хигиенните норми към подготовката и поддържането на леглото на пациента, личното и постелъчното бельо 20.9. Изпълнява предписания лечебно-възстановителен режим за пациента според това, дали е настанен в болница, или е в домашни условия 20.10. Информира пациента и близките му за значението на личната хигиена в оздравителния процес
21. Прилага нормативните разпоредби и стандартите за добра здравна грижа	21.1. Участва в разработването на алгоритъм за работа в конкретен случай съгласно стандартите за добра здравна грижа 21.2. Подпомага специалиста по здравни грижи при изпълнение на лечебния план или рехабилитационната програма на пациента 22.3. Стриктно изпълнява предписанията на медицинския специалист относно базовите здравни грижи 22.4. Информира пациента и неговите близки за институциите на местно ниво, които предоставят различен вид услуги и подкрепа (здравни, социални, административни и др.) 22.5. Посредничи в осъществяването на социални контакти между пациента и неговото обкръжение 22.6. Мотивира пациента да проявява интерес към актуални събития в общността и да се включва в тях
22. Извършва самостоятелно видовете тоалет на пациента	22.1. Прилага хигиенни грижи според заболяването - общи и специални тоалети 22.2. Познава честотата, с която се извършват хигиенните грижи за възстановяване на пациента 22.3. Стриктно спазва правилата за хигиена на тялото на пациента

	22.4. Извършва сутрешен и вечерен тоалет 22.5. Извършва генитален тоалет 22.6. Извършва специален тоалет на очи, уши и устна кухина 22.7. Извършва профилактика на декубитуса и мацерацията - тоалет, обтриване, раздвижване, талкиране, обработка на кожата със специални препарати (кремове, лосиони и др.) 22.8. Постава пациента в различни положения в леглото в зависимост от заболяването
23. Оказва базови грижи за пациент на легло	23.1. Демонстрира техники за къпане на пациент на легло 23.2. Демонстрира техники за къпане на кърмаче 23.3. Подрежда легло за възрастен - открито и закрито 23.4. Подрежда кърмаческо легло 23.5. Подрежда легло с хирургично болен пациент 23.6. Подрежда легло с тежко болен пациент 23.7. Сменя бельо на тежко болен пациент
24. Спазва предписанията на диетолога за лечебно хранене на пациента	24.1. Стриктно спазва предписаното лечебно хранене в болничните заведения или в общността 24.2. Прилага нормативно установените правила и регламенти по видовете диети при храненето на тежко болен пациент 24.3. Прилага нормативно установените правила и регламенти по видовете диети при храненето на кърмаче
25. Наблюдава и регистрира дейността на отделителната система	25.1. Постава подлога, уринатор или сменя уринаторна торба 25.2. Наблюдава, отчита и регистрира отделеното количество и качество на урината 25.3. Наблюдава дефекацията - отчита количеството, консистенцията, мирисата и цвета на изпражненията 25.4. Спазва основните правила при съхранение и транспорт на материали за лабораторни изследвания
26. Прилага различните форми на специфични грижи по конкретни патологични случаи	26.1. Извършва предписаните базови здравни грижи за пациента в пред- и следоперативния период 26.2. Прилага предписаните базови здравни грижи за пациент в терминално състояние 26.3. Прилага грижи за стари хора в болнична и домашна среда съгласно медицинските предписания

27. Проследява и регистрира данни за физическото и душевното състояние на пациента	27.1. Разграничава нормалното физиологично състояние на пациента от патологичните промени 27.2. Регистрира промените и своевременно ги отразява в регистрационни листове 27.3. Регистрира промените и своевременно информира медицинския специалист 27.4. Предоставя събраните данни на медицинския специалист
Компетентности относно спазване на хигиенните правила и норми в лечебните заведения	
28. Прилага основните правила на асептиката и антисептиката	28.1. Познава и назовава средствата за дезинфекция; видовете дезинфекционни разтвори - тяхното съхранение и приложение 28.2. Приготвя дезинфекционни разтвори в различни концентрации според изискванията на средата
	28.3. Извършва дезинфекция според мястото, формите и начините за приложение на различните дезинфекционни средства 28.4. Познава и прилага методите и средствата за дезинфекция на повърхности (легла, шкафчета); на кухненски офиси, съдове, прибори, които се използват при обслужване на пациента (термометри, подлоги, уринатори, стойки за кръвопреливане) 28.5. Разпознава различните превързочни материали, мек и твърд медицински инструментариум, дезинфекционни препарати и др.
29. Извършва дезинфекция на повърхности, предмети и болнично бельо	29.1. Извършва основна дезинфекция на болнично легло според спецификата на заболяването - чрез обтриване на повърхността, поръсване с дезинфекционен разтвор или поставяне в гама-камера 29.2. Дезинфектира шкафчета и други предмети и повърхности, до които пациентът има достъп 29.3. Събира и обработва според конкретни указания личното и спалното бельо на пациента 29.4. Спазва правилата за термична обработка на личното и спалното бельо на пациента
30. Участва в процеса на стерилизация	30.1. Обяснява различните видове стерилизация 30.2. Организира събирането, подготовката и стерилизацията на болничните материали 30.3. Извършва - в съответствие със стандартите за хигиенна обработка - дезинфекция, опаковане и апаратна стерилизация на мек хирургичен материал и твърд хирургичен инструментариум

	30.4. Транспортира и подрежда за съхранение стерилизираните материали на определените за това места
31. Участва в процеса на дезинсекция	31.1. Познава и прилага различните методи и средства за дезинсекция 31.2. Познава и прилага различните средства за борба с въшки, хлебарки, комари 31.3. Познава и прилага различните методи и средства за дератизация 31.4. Организира мероприятия за борба с гризачите
32. Участва в дейности по превенция на вътреболнични инфекции (нозокомиална инфекция)	32.1. Изпълнява приетия в лечебното заведение план за предотвратяване разпространението на инфекции по пътя пациент - персонал и/или персонал - пациент 32.2. Използва индивидуални защитни средства, предназначени за болничния персонал, или други непопулярни профилактични мерки за предпазване от вътреболнични инфекции 32.3. Работи с различни хигиенни и дезинфекционни разтвори 32.4. Извършва хигиена и дезинфекция на инвентара в кухненските офиси и млечните кухни 32.5. Извършва дейности, свързани с хигиената и дезинфекцията в приемни кабинети, диагностични кабинети, дневен стационар 32.6. Познава и спазва особеностите на режима в септичните и ентероколитните сектори 32.7. Познава особеностите на режима за дезинфекция в лабораториите 32.8. Познава особеностите на: режима за събиране, съхраняване, обезвреждане и транспортиране на общите и болничните отпадъци; протиепидемичния режим в отделения с хирургичен профил и операционен блок; протиепидемичния режим в АГ комплекс и детски отделения
Компетентности относно социално-правните взаимоотношения на здравния асистент	
33. Спазва правилата и нормите на медицинската етика	33.1. В отношенията си с пациента здравният асистент се позовава на правилата и нормите на медицинската етика - запазва спокойствие, окуражава пациента, разпознава симптомите за неразположение на пациента, наблюдава внимателно неговите реакции 33.2. Използва техниките за вербална и невербална

	комуникация (инициира и поддържа разговор по теми, които са интересни за пациента) 33.3. Използва различни модели на общуване с пациента в зависимост от начина на приемане на болестта и процеса на лечение 33.4. Грижи се за психологическата устойчивост на пациента и на неговите близки по време на лечението
34. Придържа се към нормите на медицинската психология	34.1. Познава подходите за решаване на конфликти и при необходимост посреднички за разрешаване на конфликтни ситуации 34.2. Регистрира психологическия статус на пациента (изпитва ли безпокойство, агресивен ли е, апатичен ли е и т.н.) 34.3. Спазва правилата за конфиденциалност на информацията за пациента, до която е имал достъп

5. Изисквания към материалната база

5.1. Учебен кабинет

Обучението по теория се провежда в учебен кабинет или в зала. Учебният кабинет е оборудван с работно място за всеки обучаван (работна маса и стол), работно място за обучаващия (работна маса и стол), учебна дъска (бяла, черна - според възможностите на залата), аудио-визуална техника, мултимедия с лаптоп, екран за мултимедия, програмни продукти, информационни табла, учебни видеофилми, интернет.

5.2. Учебни материали

Демонстрационни макети и модели (схеми, диаграми, слайдове с презентации), учебни видеофилми, образци на документи, използвани в практиката - рапортна тетрадка, регистрационен лист (за отразяване на различни показатели: температура, количество урина, дефекация и други показатели), постери, табла и нормативни документи, свързани с дейността, стандарти по здравни грижи, наръчници по здравни грижи, наръчници за здравословни и безопасни условия на труд.

5.3. Учебно-тренировъчни зали

5.3.1. За извършване на професионални дейности, свързани с хранене на пациентите: подвижни масички за сервиране, табла, градуирани съдове, предпазни кърпи, кухненска посуда (чинии, вилици, лъжици, чаши), специализирани съдове за прием на течности.

5.3.2. За извършване на професионални дейности, свързани с общия тоалет на пациентите, са необходими следните материали за практическо обучение:

- санитарна количка, съд за топла вода, чаша за прясна вода, леген, бъбрековидно легенче, подлоги, уринатори;

- кофа за мръсна вода; торба за събиране на замърсеното бельо;

- табличка със: тривка, гъба, сапун, хавлиени кърпи, пижама;

- лични принадлежности на пациента - четка и паста за зъби, гребен и др.;

- табличка с консумативи за тоалет против декубитус;

- табличка за специален тоалет на очи, уши, нос и устна кухина;

- ножичка за нокти;

- дезинфектант за ръце, дезинфектант за кожа и лигавици;

- изолационна престилка, маска, ръкавици, калцуни.

5.3.3. За извършване на професионални дейности, свързани с транспортиране и съпровождане за изследване, са необходими: линейка, реанимобил, медицинска носилка, инвалиден стол, стойка за вливания, подходящ съд за пренасяне на материалите към лабораторията и др.

5.3.4. За извършване на обичайни ежедневни дейности: медицински шкафове, превързочни материали, болнични легла, антидекубитални дюшеци, медицински легенчета, инвалиден стол, тоалетен стол, подлога, термометър, апарат за кръвно налягане, памперси, постелъчно бельо.

5.3.5. За извършване на дейности по оказване на долекарска помощ са необходими следните материали: мулажи, шини, превързочни материали, апарати за кръвно налягане, апарати за обдишване и др.

5.3.6. За извършване на дейности, свързани с осигуряване на комфорт и хигиена на болничната среда, са необходими следните материали за практическо обучение: кърпи, четки, мопове, кофи, дезинфектанти.

5.3.7. За извършване на дейности в стерилизационни отделения са необходими материали за практическо обучение, като: препарати за предстерилизационна обработка на инструменти, препарати за дезинфекция и стерилизация, стерилизационна техника, контейнер за стерилизация, колички за транспорт на стерилни контейнери, дезинфекционна камера, бактерицидна лампа и др.

5.4. Обучение по практика

Обучението по практика се провежда индивидуално и групово в клиничните бази на различните видове лечебни заведения (многопрофилни болници за активно лечение, специализирани болници за активно лечение, болници за долекуване и рехабилитация и др.) и в общността (хосписи, домове за стари хора, домове за медико-социални грижи, в домашни условия и др.).

6. Изисквания към обучаващите

6.1. По теория

Право да преподават теория по професията "Здравен асистент" - трета степен на професионална квалификация, имат следните медицински специалисти: лекар, както и медицинска сестра, акушерка, фелдшер, рехабилитатор с образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по специалността "Управление на здравните грижи" със стаж по специалността минимум 3 години, и немедицински специалисти в сферата на чуждоезиковото обучение, нормативното регулиране и други области, свързани с професионалното обучение.

6.2. По практика

Право да преподават практика по професията "Здравен асистент" - трета степен на професионална квалификация, имат следните медицински специалисти: лекар, медицинска сестра, акушерка, фелдшер, рехабилитатор с образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по специалността "Управление на здравните грижи" със стаж по специалността минимум 3 години.

Пояснителен текст

Базовите здравни грижи осигуряват задоволяване на потребностите на пациента, свързани с физиологията, поддържането на личната хигиена, осигуряването на комфорт и хигиена на болничната/извънболничната среда.

Социални (здравни) услуги, предоставяни в общността - комплекс от подпомагащи дейности, насочени към постигане на по-добро качество на живот, достойнство и отговорност у хората на основата на индивидуалните им способности, междуличностните отношения и ресурсите на общността.

Социални (здравни) услуги се предоставят от: социален/здравен асистент, личен асистент/болногледач, домашен помощник и др.

Медицински специалисти са лекарите и специалистите по здравни грижи.

Специалисти по здравни грижи са медицинските сестри, акушерките, медицинските лаборанти, рентгеновите лаборанти, рехабилитаторите, фелдшерите, ортопедичните техници и масажистите.